

DRUGAČNI NAČINI UČENJA IN POUČEVANJA V PRVEM VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM OBDOBJU – IZZIV ZA UČITELJA IN PRILOŽNOST ZA UČENCE

Sodoben koncept vzgoje in izobraževanja postavlja v ospredje otroka ter temelji na pedagoškem principu in načelu diferenciacije ter individualizacije, kar pomeni:

- odkrivanje, spoštovanje in razvijanje individualnih razlik med otroki;
- prilagajanje poučevanja različnim učnim potrebam v razredu;
- učitelj je v vlogi opazovalca in kritičnega razmišljujočega praktika;
- učenci v procesu učenja sodelujejo, se vključujejo v dejavnosti, pri katerih se lahko oprejo na svoja močna področja in nagnjenja ter spremljajo in načrtujejo svoje učenje.

Za učitelja je velik izziv vsakodnevno odzivanje na vedno bolj raznovrstne potrebe učencev, raznotere učne sloge in različni socialni izvor učencev, obenem pa je to priložnost za učence, da uspejo. Učitelji smo velikokrat postavljeni pred nalogo, da poglobljeno razmišljamo o svojem delu, navadah in strukturah, ki jih uporabljamo pri konkretnem delu v razredu. Želimo si praktične nasvete, pripomočke, s katerimi bomo lahko začeli ali nadaljevali potovanje v »pravo« smer in tako ustvarjali takšne priložnosti za učenje, da se bodo povečale možnosti za uspeh vseh učencev, ne glede na njihov učni stil, ozadje ali prejšnje dosežke.

Trudimo se pripravljati:

- smiselne in privlačne naloge, ki posameznemu učencu pomenijo izziv;
- načrtujemo učne dejavnosti na osnovi bistvenih vsebin, pomembnih postopkov in veščin ter različnih načinov učenja;
- prilagajamo obseg vsebin, vrste izdelkov in uvajamo raznovrstne oblike ter metode dela;
- upoštevamo učne potrebe učencev, njihove interese, nagnjenja;
- se odzivamo na njihovo (ne)pripravljenost na šolsko delo;
- pripravljamo spodbudno učno okolje, ki učencem omogoča delo v različnih učnih oblikah;
- usklajujemo standarde znanja in zahteve učnega načrta s cilji in z zmožnostmi posameznega učenca;
- učence podpiramo in jim pomagamo.

Individualizirano in diferencirano poučevanje je usmerjeno v napredek učencev – v tisto, kar že znajo (predznanje, močna področja, dosežke), kar se morajo še naučiti (šibka področja), pa tudi tisto, kar bi še radi izvedeli ob obravnavani vsebini (interesi, cilji). Priznanje, da se učenci učijo na različne načine in na različnih ravneh, podpira osebno odgovornost za učenje, razvija veščine, ki vodijo v samostojnost, gradi zaupanje v posameznikove sposobnosti in samozavest pri učenju, vzgaja ustvarjalni duh, spoštuje delo vsakega učenca ...

Aktivne strategije, metode in oblike dela

Ker želim v razredu ustvariti vzdušje – v katerem učenci čutijo, da lahko v dejavnostih sodelujejo navdušeno in brez strahu pred negativnimi posledicami – v pouk vključujem

³⁶ Gabrijela Novak, OŠ Franceta Prešerna, Črenšovci

aktivne strategije, metode in oblike dela, ki so prilagojene posamezniku in uporabljajo ter spodbujajo učenčeve sposobnosti, mu pomagajo razvijati enkratni vzorec interesov, talentov, ciljev, mu omogočajo učne izkušnje, ki jih poveže s prejšnjimi izkušnjami in bodočimi pričakovanji. Dejavnosti temeljijo na vključevanju vseh in na demokratičnosti.

V prvem triletju so zelo dobrodošle različne razredne dejavnosti oz. didaktične igre, ki poleg tega, da mi omogočajo predelati snov, pokrivajo širok spekter učnih stilov in ciljev. Učencem pa omogočajo, da snov usvojijo ali pokažejo na svoj način in tako s svojim tempom razvijajo spomin, mišljenje, natančno opazovanje, poslušanje, strpno čakanje, da prideš na vrsto itd. To so različne skupinske in individualne dejavnosti; nekatere zahtevajo tekanje po razredu, pri drugih pa učenci mirno sedijo; preiskave in raziskave; dramske dejavnosti, tekmovanje, sodelovanje; dejavnosti za zabavo in vaje za zbranost; izhodišča za debate; priložnosti, da učenci prevzamejo vlogo učitelja in učijo drug drugega itd.. Te dejavnosti učencem omogočajo aktivno sodelovanje, usvajanje demokratičnih vrednot in razvijanje samostojnega mišljenja.

Primeri aktivnih, obenem pa lahko tudi individualiziranih in diferenciranih, praktičnih dejavnosti (didaktičnih iger)

Bodi zvezda

1. Prostovoljec se pojavi na sceni, na posebej označenem mestu.
2. Tako lahko odgovarja na učiteljeva in sošolčeva vprašanja, deklamira pesmico, kaj zapoje, prebere, predstavi kakšno idejo, govorno nastopa ...
3. Sošolci mu prisluhnejo, lahko ga tudi »ocenijo« po **načelu kritičnega prijatelja** (po izbranih in določenih kriterijih), mu svetujejo za vnaprej ...
4. Na koncu mu močno zaploskamo.

V krogu naokrog

1. Stole postavimo v dva koncentrična kroga.
2. Notranji je obrnjen navzven, zunanji navznoter, tako da so učenci obrnjeni drug proti drugemu.
3. Vsaka dvojica učencev, ki si sedi nasproti, ima nalogo, ki jo morata opraviti oba (drug drugemu bereta, si povesta poštevanko, drug drugemu zapojeta idr.). Dane naloge so lahko individualizirane, diferencirane.
4. Ko učitelj reče »GREMO V KROGU NAOKROG«, se učenci premaknejo eni v levo, drugi v desno, dokler učitelj ne zakliče »STOJ« in takrat sedejo nasproti novemu sošolcu.
5. Ponovijo nalogo z novim sošolcem.

Hitro do konca

1. Pripravimo na primer 10 nalog, povezanih s snovjo, in jih napišemo na oštevilčene raznobarvne kartice. Naloge so lahko individualizirane, diferencirane.
2. Učenci se razdelijo po parih.
3. Vsak par izbere kartice ene barve.
4. Na učiteljev znak po en učenec iz vsake dvojice steče do katedra, vzame prvo vprašanje ustrezne barve in ga odnese na mesto.

5. Učenca nalogo čim hitreje rešita in naslednji učenec jo prinese učitelju, da jo preveri.
6. Če je rešitev pravilna, lahko učenec vzame naslednjo kartico in tako naprej.
7. Če rešitev ni pravilna, učitelj pošlje učenca nazaj, da nalogo s sošolcem popravita in jo znova prineseta pokazat.

Po kamnih čez potok

1. Umaknemo klopi in postavimo stole v krog.
2. Po tleh preko kroga razvrstimo oštevilčene kartice z nalogami, ki predstavljajo kamne, po katerih je treba »čez vodo«. Naloge so lahko individualizirane in diferencirane.
3. Poiščemo prostovoljca, ki misli, da lahko pride po »kamnih« z enega na drugi »breg«, ne da bi pri tem »padel v vodo«.
4. Ko stopi na prvi kamen, reši nalogo; če je rešitev pravilna, se premakne na naslednji kamen in tako naprej.
5. Če mu ne uspe, »pade v vodo«, zamenja pa ga naslednji učenec.

Zaključek

Zgoraj omenjene dejavnosti so ideje za oblikovanje pouka, ki ob odzivanju na razlike med učenci spodbuja in poživlja učenje v razredu; obenem pa učencem omogočajo, da postane učenje čudovita in vznemirljiva izkušnja, šola pa kraj, kjer lahko dobijo navdih in na svoj način ter ob svojem času pokažejo vse svoje sposobnosti.

Literatura

- Heacox, D. (2009). *Diferenciacija za uspeh vseh. Predlogi za uspešno delo z učenci različnih zmožnosti*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Glasser, W. (2001). *Vsak učenec je lahko uspešen*. Radovljica: Mca.
- Cowley, S. (2008). *Kako mularijo pripraviti do razmišljanja*. Ljubljana: Modrijan.
- Peternel, S. (2005). *Prvih pet minut*. Nova Gorica: Educa.